

Maria Lainà: una veu càlida, generosa

Grigoris Bekos

Traducció: Rubén Montañés

La molt guardonada poetessa grega, una de les veus cimeres de la nostra literatura contemporània, ha traspassat a l'edat de setanta-sis anys. Mitjançant *To Vima* [La Tribuna], el 31 de desembre de 2023, se n'acomiaden amics, col·legues en l'art i admiradors. <https://www.tovima.gr/print/books-ideas/maria-laina-mia-zesti-gennaiodori-foni/>

Maria Lainà fou, mentre va viure, l'encarnació de la resposta a la pregunta si s'escriu poesia contemporània important en llengua grega. Des de la vesprada del passat dimecres, des del moment que ella deixà de viure, la lluita contra el temps despietat la continuen els seus versos, les seues paraules. Tot allò que ha deixat rere seu la polièdrica i intransigent Maria Lainà, cada text seu, tenia al seu endins la poesia. I la seua poesia té només futur. Persones que es van trobar a vora seu, persones que estan en situació de conèixer tant la persona com l'obra, basteixen ací un retrat exacte i commovedor...

La seua vida era el «poema reeixit»

Meri Iossi

Facultat de Filosofia

Universitat Nacional Kapodistriàca d'Atenes

Aquestes paraules s'escriuen amb la notícia de la mort de Maria Lainà encara tendra. El primer que se m'acudeix dir, en paraules d'Eleni Vakaló, «Retireu la notícia!». Arribà prompte a la meua vida, inicialment com a amiga del meu germà. Ens vam retrobar després, vam treballar juntes en programes educatius, traduccions, edicions, antologies. Vam parlar hores interminables, en nits i albaes, turmentant paraules que alhora ens turmentaven. Vam lligar una amistat que tocava també la gent al nostre voltant, amb immediatesa, tendresa i amor. Amb pulles, humor i bon ànim. Perquè Maria t'afuava amb la seua perspicàcia i la seua capacitat d'observació. T'exhauria amb la seua insistència a trobar allò correcte, de vegades et portava a l'extrem. I allí, s'aturava i t'escoltava atentament, et mostrava de totes les maneres quant li importaves, quant comptaves a la seua vida, t'obria generosament el seu cor. M'havia dit alguna volta que havia treballat molt amb ella mateixa per a superar una tendència a la vanitat que creia que l'afeixugava. No era vanitat, era consciència d'haver fet tot el que podia per a arribar al «poema reeixit», a la seua obra. Sent una profunda satisfacció perquè aquesta obra ja té el reconeixement que mereix, perquè es llegeix i es llegirà, i per tots aquells que vam tenir el privilegi de viure la seua presència, que va guardar dins l'obra la seua estranya, càlida veu, el fullam palpitant del seu esperit.

Cos de criança poètica

Panagiotis Ioannidis

Poeta

«No més de dues-centes paraules, en les següents vuit hores». Si arribava a la seua oïda la formulació de la invitació a aquest gest d'admiració i agraïment, Maria Lainà n'aprovaria, en qualsevol cas, la brevetat – per bé que potser preferiria el silenci. I si tal vegada estaria en desacord amb la pressa (com a escriptora de gestació lenta, de cisellada exigent fins a la textura més fina), amb tota versemblança aplaudiria la sorpresa; allò immediat, fins a la comanda –i allò indefugible.

La major part dels seus poemes se'ns apareixen com a presències senceres i plenes que de sobte es drecen davant nostre. I s'imposen amb els musicals martellets de les seues paraules – fins i tot quan pareixen no desitjar-ho. Tanmateix, si Maria Lainà fou (des del 1970 fins avui) una de les poetesses cimeres de la densitat –d'una densitat que no és en absolut hermètica, sinó només la millor representació de l'essència–, paral·lelament, als seus textos en prosa –híbrids de monòleg teatral i de narració interior– ens va mostrar la

força del desplegament lent. I als seus assaigs, cercà una tercera via: la del vagareig juganer (potser segons el model dels seus estimats japonesos) entre aforisme, record, relat i antologació de poemes que admirava sense reserves.

Tots i totes aquells que escrivim poesia avui i –principalment– totes i tots aquells que llegim poesia, li devem molt. No sols la demostració de quin cos tan gran, palpitant, pot suportar el mínim recipient. Sinó també la forta, ferma defensa (repetidament expressada en els seus textos i en les seues entrevistes, i perpètuament proclamada mitjançant els seus poemes) de la poesia com a *art*, i sobretot com a art *doblement exigent* – per bé que està bastida amb el material d'ús més comú: les paraules. Exigent no per vici o «elitisme». Sinó exigent, naturalment (com a tal art), en la seua escriptura, que turmenta la poetessa fins al final, sense deixar mai, emperò, ni empremta del seu turment dins del poema. I *exigint* que ens hi acostem amb calma i atenció; previnguts; *entrenats*. Que ens hi acostem, no porucs, sinó amb la dedicació i el caliu de la trobada profunda.

Queda't lluny de la meua foscor

Mània Meziti

Poetessa i traductora

Troba un bon punt alt, una mica grosset, per a utilitzar-lo. El poema ha de contindre sorpresa, ser inesperat. Talla tres versos. Els que vulgues, però trau-los. Mira'l ara. Com et pareix? És millor?

M'ha trucat Mata de bon matí. Hem plorat totes dues per telèfon. Ara ella, ara jo. Hem recordat la llar de foc, els fruits secs, la penombra de la casa, la gata. Ai sí, la gata. Sempre la gata. De vegades esterilitzada tranquil·la entrada en anys, de vegades sense esterilitzar en zel viva agressiva. *Pren açò per llegir-lo, Mata. Et cal. I quant al nom, una coma abans del nom, una altra després.*

Cada volta que corregisc un text sent la veu de Maria en el meu cap. *No utilitzes sovint el plural, no puc dir-te per què, però mira, és més bonic el singular. I al «na» que no és final ni voluntatiu, posa-li accent.* De vegades la sent també quan sóc a la cuina. *A les bajoques tendres, abans de cuinar-les fes-les un tall al mig. Es fan més saboroses. Porta'n una i t'ho ensenye.* T'ensenye una cosa, et faig aprendre una altra, queda't lluny de la meua foscor. No és per a tu. *El xiquet? Què fa el xiquet? Té molt a oferir. Pel que fa a això, n'estic segura.*

Ningú més ha arribat tan al fons

Argiris Palukas

Poeta

En la generació poètica del 70, Iannis Kondós patinava en línia recta, cobrint una distància enorme, però Maria Lainà, als antípodes, va anar en vertical, a enormes fondàries. Quelcom sense parió, ni en la seua generació ni en l'anterior ni en les següents. Li preguntava sovint com ho aconseguia, però no vam arribar enlloc, és la veritat. Això, diguem, li pareixia divertit. Vaig estimar gradualment la seua poesia. És com un perfum car que deixa les seues notes en moments insospitats. Parlàvem habitualment de l'estiu, d'Anafi, que jo li havia menjat l'orella perquè hi anàs i em preguntava si hi ha allí alguna caseta a prop de la mar. «Visc d'estiu en estiu, Argiris». Es delia pel peix. Conversàvem també sobre les nostres coses personals. Feia moltes preguntes, com un detectiu. No hi ha altre poeta o poetessa de la seua generació que haja arribat tan al fons, ho torne a dir. Una poetessa tal que em fes tant de bé a l'esperit amb els seus versos. Que hi trobava, al seu endins, respostes i imatges i matisos subtilíssims de sentiments que descloïen també la meua pròpia expressió com a poeta. Perquè, a banda de la resta, fou també un model, més que amiga. Un model també per la raó afegida que la seua poesia era desesperantment personal i alhora va aconseguir que fos també de tothom. Finalment, hi havia també la seua posició a la comunitat: qui volia la cercava, ella no buscava gent ni projecció. Amb el valor de la seua obra va guanyar l'amor i el reconeixement. Ara «ha tornat el seu rossinyol a l'arbre».